

rejar «invadir, assaltar» en el S. xv a la *Crónica* de Rui de Pina (vegeu la cita en Fig., Moraes i Machado) i *barrejamento* en la d'Azurara (Cortesão, *Subs.*).

Fins i tot qui sap si anem massa enllà en dir que el castellà no conegué mai aquest mot car almenys —com vaig assenyalar en el DCEC 1, 7— usà alguna vegada en el S. xvi [1570] un *abarrajat* més aviat rar en el sentit d'«assolar, destruir» i «destrossar un exèrcit» («to havocke, ruine, spoil, scatter», 1599), que avui amb sentits anàlegs sobreviu esporàdicament a Honduras i el Perú, i *abarrajat* «estrellar contra la pared, quebrantar, vapulear», també antiquat, fou un poc més conegut. En tot cas són el portuguès i el castellà arcaics els que ens guien cap a trobar el verb romànic primitiu que donaria naixença a tot. En el segrel o trobador João Soárez de Pávia, del S. XIII (més c. 1250 que de principis), i probablement portuguès i no gallec, trobem *varrer*, jugant amb el mot, per a «devastar, assolar (un país)», i alhora «escurar o netejar una escudella», en una de les *Cantigas* (240.8) aplegades en el llibre de Rodrigues Lapa, mentre que en les d'Alfons el Savi sembla que només figura en els sentits més vulgars d'«escombrar» i anàlegs (veg. els contextos en Mettmann).

D'altra banda en el castellà del segle XIII també es troba *abarrer*, i algun cop *barrer*, força sovint en el sentit de «sotmès a pillatge» i semblants: «lo que fue en la ciella fue todo *abarrido*», Berceo (*Mil.*, 875). En el *Libro de Alexandre* tres vegades *abarrer* amb el sentit ben clar de «saquejar» (el ms. aragonés *P barrer*, però el metre confirma la lligó *abarrer* del ms. lleonès). I en *Calila e Dimna* hi ha *abarrer* «destruir, exterminar» o «assolar» (en el ms. A, *abarrrir* a l'altre, Rivad. I, 24b, nota). D'ací, alguns derivats com *abarredera* «red que coge *todo* el pescado» (*barredera* en sentia jo dir a l'Alt Aragó, a Echo) que l'Arxipreste de Hita aplicava als gossos exterminadors de guineus («galgo que de raposa es gran *abarredera*», 324d).

Àra bé és ben sabut que el conegut ètmon del castellà-portuguès *barrer* (*varrer*), encara que pròpiament *VERRERE* significui ja «escombrar» (Ernout-M.), pren en molts clàssics, i encara més sovint, el de «arrossegar» (Ovidi, Lucreci), «emportar-se el vent els núvols» (Lucr.), «enrossegat-se els vents la sorra», «tot el que sura a la mar» (Virgili, Horaci); i llavors «rapissar, rapinyar», en els autors de llenguatge més popular o col·loquial, com Plaute, Petroni (*argentum coepit verrere* «il fit main basse sur la vaisselle d'argent») i Marcial: «quidquid ponitur, hinc et inde verri», «tu fais raffle (pour l'emporter dans la serviette) de tout ce qu'on sert sur la table», llança aquest amb sageta de dretera punteria a un dels seus epigramàtics invitats.

En fi recordem els aferissats jocs de mots amb què, aprofitant-se del seu nom, destruí Ciceró el poder de *Verres*, l'ínic explotador de Sicília. I que això es transmeté directament al llatí vulgar i romànic, com ens ho ensenyen les glosses i els escolis dels còmics: «*verrant*: involent, vexent, trahant», *CGL* v, 252.23, «*versa*, sparsum strat et --- quemadmodum *verris*, id est trahis», comentant el v. 164 del *Pseudolus* de Plau-

te. Certament *barrer* i *VERRERE* no donen directament la terminació romànica *-ejar*. Però aquesta única dificultat que resta té fàcil explicació, tenint en compte que des de Ciceró, Petroni i Marcial, fins als anys de 1200 en què apunten els primers testimonis de *barrejar*, han passat més de 1000 anys, en què el romànic pirinenc tingué temps de sobres per oblidar el primitiu *barrer* (sols supervivent en les llengües germanes extrem-occidentals) i acontentar-se amb el freqüentatiu-intensiu *barrejar*.

Perquè cal que tinguem present que damunt els verbs *sacudir* i *sacsar* s'ha format *sacsejar*, únic normal ja fa segles i aquells mig oblidats, que al costat de *passar* o *traficar* amb el valor freqüentatiu usem *pas-sejar* i *trafiquejar*, i en lloc de *menar* ens servim llavors de *menejar* (castellà només *menear*), que ja solament usem *regatejar* i hem oblidat el primitiu *regatar*, i que amb valors intensius o iteratius usem *cantussejar*, *fressejar*, *somiejar* (*somieig*), *carrejar* o *carretejar* (i francès *charroyer*); i que, encara que no tant com els italians amb llur *tratteggiare*, també ens servim de *tractejar*, o bé de *rapejar* «rapissar», sinònim precisament de l'antic *barrejar*; que les llengües romàniques han generalitzat pertot *tremolar* en lloc del desusat *TREMERE*, o *bategar*, al costat de *batre*, i *manegar*, *masegar*, etc. amb sentits semblants. Quant a l'evolució semàntica des del sentit medieval i clàssic de *barrejar* fins al del català recent, tant fàcil era passar des de la idea de la barreja cos a cos en la batalla com a través de la idea de «malmetre, confondre-ho tot» (a cops com en la pobra joveçana mallorquina) o «violentar, deshonrar», «confondre» la reputació de la dona desponcellada, etc.

Després d'aquesta demostració acabada, sembla quasi innecessari refutar l'única etimologia enginyosa que s'hagi proposat, car la seva inversemblança envist aquesta és prou clara. Només per evitar, però, que algú un dia l'exhumi, en diré un mot. Brüch (*W. u. S.* VII, 168) relacionà el fr. ant. *baroier* (es veu que del mot català-occità ni en tenia notícia!) amb un ir. *ber-rait* «jo esquilo» («tondeo»). És un mot cèltic poc freqüent, sense congèneres en les altres llengües cèltiques, i poc estudiat. No tinc notícia que Pokorny ni els altres celtistes a *la page* n'hagin esbrinat l'etimologia.¹³ Stokes-Bezz. II, 173 l'ajuntà amb un mot cèltic insular comú que significa «curt» o sigui *berr*. L'etimologia indoeuropea d'aquest, per la seva banda, és obscura: Pok. (en el Walde-P. I, 479) ja va rebutjar l'etimologia que n'havia proposat Stokes, i en la seva obra mestra posterior (*IEW*) ni tan sols l'esmenta ja. Però encara que sabéssim que *berr* fos d'origen indoeuropeu i per tant hi hagués versemblança de la seva existència en el cèltic continental, no és clar que d'ací pogués venir un mot que significaria «esquilar», ni és tampoc evident que de «esquilar» es vagi arribar a «sotmetre a pillatge», «fer malbé». Més probable sembla que la traducció *tondeo* en la glossa que ens ha transmès l'irlandès *berrait* sigui un sentit aplicat i ocasional d'un mot que en si volgués dir només «escurçar els cabells» o «escurçar» i prou, aplicat algun cop al pelat-